

KVALITNÁ KARIÉROVÁ VÝCHOVA A KARIÉROVÉ PORADENSTVO PRE DETI A MLADÝCH ĽUDÍ ZAČÍNA PODPOROU UČITEĽOM A PORADCOM

Mária Jaššová, Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

Posledné mesiace sa nesú v znamení zmien, nových nárokov a výziev, ale tiež príležitostí a inovácií, ktoré v súvislosti s globálnou pandémiou ovplyvňujú sektor školstva vrátane kariérového poradenstva a výchovy (KVaKP). Asi najcitelnejšou zmenou je prechod do online prostredia pri poskytovaní dištančného poradenstva v čase, ktorý osobným a skupinovým stretnutiam nepraje. To zahŕňa nielen oboznámenie sa s online nástrojmi a ich technickými požiadavkami, ale tiež prehodnocovanie a adaptovanie metód, techník a programov, prostredníctvom ktorých KVaKP poskytujeme. Rozširujúce sa portfólio online nástrojov a spôsobov práce by však nemalo byť jedinou zmenou, ktorou kariérové poradenstvo prejde. Neobvyklé podmienky, v ktorých sa ostatné týždne odohráva náš život, sú priamou ilustráciou toho, o čom sa v kariérovom poradenstve hovorí už roky: zmeny sú rýchle, nevyhnutné a čaká nás svet, o ktorom dopredu vieme len málo. To nás vedie k hlbšej reflexii zručností, ktoré je dôležité u ľudí posilňovať, a oblastí podpory, ktoré by mal poradca zabezpečovať. Ako by na to malo reagovať kariérové poradenstvo v školstve? Čo to znamená pre prácu poradcov a učiteľov? A kto a ako im poskytne podporu, aby na potrebné zmeny dokázali reagovať?

V rámci národného projektu **Štandardizáciou systému poradenstva a prevencie k inklúzii a úspešnosti na trhu práce**, ktorý realizuje Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie (VÚDPaP), reagujeme na aktuálne zmeny a to na viacerých úrovniach. Uvedomujeme si, že nie pre každého je jednoduché obsiahnuť špecifiká online kariérového poradenstva a preto sme pripravili v spolupráci s našou lektorkou Michaelou Valicovou [webinár Online kariérové poradenstvo – ako na to](#), v ktorom sme sa zamerali na praktické tipy a inšpirácie, ako sa dá realizovať poradenstvo na diaľku. Prispôbenie obsahu kariérového poradenstva zvláštnej dobe, ktorú žijeme, sme sa zas pokúsili v dvoch webinároch venujúcich sa téme tranzícií a zvládania nového normálu ([Späť do školy a práce](#) a [Späť do školy a škôlky](#)). Tieto videá sú dostupné pre kohokoľvek z [youtube kanálu VÚDPaP](#), kde nájdete aj množstvo ďalších inšpiratívnych webinárov.

Podpora kariérovým poradcom, odborným pracovníkom v centrách pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (CPPPaP) a učiteľom, ktorí majú záujem poskytovať kariérovú výchovu a poradenstvo v súlade s aktuálnymi trendmi, má v rámci národného projektu však i dlhodobejšiu a komplexnejšiu podobu. Pandémiu vnímame skôr ako katalyzátor zmien, ktorých naliehavosť bola nepochybná a ktoré sa v sektore školstva už začali diať a ďalej sa zavádzajú. Postavenie KVaKP sa v posledných rokoch menilo tiež a získavalo pozornosť na politickej i legislatívnej úrovni. Postupne sa u nás začínajú vytvárať podmienky pre osobitnú

profesiou kariérového poradcu. Za krok týmto smerom v školskom systéme pokladáme zmeny v zákone č. 138/2019 Z.z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch, ktorý v § 26 kariérového poradcu zaraduje medzi odborné profesie (kategórie) spolu s psychológom, sociálnym pedagógom, špeciálnym pedagógom a ďalšími odbornými kategóriami (profesiami). Od septembra 2019 je tak práve vďaka týmto legislatívnym zmenám umožnené ďalej rozvíjať služby KVaKP v CPPPaP prostredníctvom nového pracovného miesta kariérového poradcu. V praxi to znamená, že všetky CPPPaP na Slovensku by mali teraz dostať príležitosť doplniť k odborným zamestnancom aj kariérového poradcu, ktorý sa na plný úväzok môže venovať len činnostiam kariérového poradenstva, pričom dôraz je kladený na diagnostiku a koordináciu výmeny informácií a spolupráce s rôznymi subjektmi. Práve uvedená koordinácia činnosť sústredená u jedného odborníka je hlavnou novinkou, nakoľko kariérové poradenstvo bolo vždy dôležitou súčasťou pôsobenia CPPPaP.

V súvislosti s uvedenými zmenami a nadväzujúc na koncepčný materiál MŠVVŠ SR ["Zmeny v kariérovom poradenstve od 1.9.2019"](#) sme v rámci NP organizovali pracovné skupiny, ku ktorým boli prizvaní odborníci z praxe. V spolupráci s nimi sme nastavili rôzne formy podpory priamo reflektujúce potreby kariérových poradcov a ich klientov. Priamo kariérovým poradcom prichádzajúcim na novo vytvorené pracovné miesta v CPPPaP je určený materiál [„Sprievodca pre kariérového poradcu v centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie“](#). Okrem tém identifikácie sa s rolou kariérového poradcu a nastavovania jednotlivých činností v ňom kladieme dôraz na budovanie funkčnej spolupráce so školou, ktorú vnímame ako kľúčovú pri dlhodobom kariérovom rozvoji žiakov. Na záver sme zaradili kapitolu, v ktorej samotní riaditelia CPPPaP a kariéroví poradcovia zdieľajú svoje skúsenosti a dobrú prax pri prekonávaní častých bariér v ich práci.

V expertných skupinách sa tiež definovali kľúčové kompetencie pre KVaKP a vzdelávacie potreby, na ktorých sú postavené dva typy vzdelávacích programov poskytovaných v NP od septembra 2020. Ide o 50 hodinový program [Inovatívne prvky v kariérovej výchove a poradenstve v školách](#) určený pedagogickým a odborným zamestnancom pracujúcim v školách a 150 hodinový program [Inovácie v kariérovej výchove a kariérovom poradenstve](#) pre odborných zamestnancov v CPPPaP. Vďaka prebiehajúcim konzultáciám s praktikmi kariérového poradenstva kladú tieto programy veľký dôraz na posilňovanie kompetencií vytvárať a rozvíjať spoluprácu s rôznymi aktérmi KVaKP, na inkluzívnu prax, strategické a tvorivé riešenia pre školy i Centrá. Hlasy odborníkov z praxe totiž opakovane poukazovali na náročnosť a komplexnosť činností, ktoré by mal obsiahnuť jediný človek, ak by si nevytvoril podpornú sieť spolupracujúcich kolegov. Multidisciplinárna povaha kariérového poradenstva je reflektovaná práve hľadaním možných prienikov v činnosti učiteľov na bežných vyučovacích hodinách, výchovných poradcov v školách, kariérových poradcov v CPPPaP, úradov práce, zamestnávateľov a ďalších zástupcov sektoru práce, neziskových organizácií, rodičov a ďalších subjektov.

Vzdelávacie programy i podporné materiály sprevádzajú kariérových poradcov nielen aktuálnymi systémovými zmenami v školstve, ale majú slúžiť aj ako podpora pri zavádzaní štandardov, ktoré práve v rámci národného projektu vznikajú. Postupne bude vytvorených niekoľko typov štandardov pre výkon jednotlivých oblastí činností v celom systéme výchovného poradenstva a prevencie: procesné, obsahové a výkonové. Zámerom tvorby štandardov je zosúladiť činnosti a odborných výkonov vo všetkých poradenských a špeciálnych výchovných zariadeniach. V prvej fáze boli definované **procesné štandardy**, ktoré sú aktuálne v procese schvaľovania na MŠVVŠ SR. Pre oblasť činnosti kariérového poradenstva a kariérovej výchovy vznikli dva procesné štandardy – štandard kariérového poradenstva a kariérovej výchovy pre poradenské zariadenia a komplementárny štandard kariérového poradenstva a kariérovej výchovy pre školy. Aktuálna podoba štandardov je výsledkom participatívneho procesu, do ktorého sa zapojilo viac ako 50 odborníkov a odborníčok pri tvorbe štandardov. Následne mala odborná verejnosť možnosť pripomienkovať návrh procesných štandardov a do pripomienkového konania sa zapojilo 193 inštitúcií. Relevantné pripomienky boli následne zapracované tak, aby sa znížila administratívna záťaž, zjednodušili a zjednotili niektoré procesné úkony a pod. V nasledujúcich mesiacoch sa budú pripravovať tiež obsahové a výkonové štandardy aj pre oblasť KVaKP.

Pri tvorbe vzdelávacích programov, materiálov, ale i štandardov sme pokladali za zásadné, aby sme spolupracovali s kariérovými poradcami v CPPPaP a v školách, aby sme vypočuli pripomienky riaditeľov Centier a aby sme si neustále pripomínali aj hlas klientov – detí a ich rodičov. Dali sme si záležať, aby v procesných štandardoch boli jednotlivé kroky nastavené spôsobom, že klienti sú nielen informovaní o postupe, ale stávajú sa i súčasťou hodnotenia služby a pokiaľ možno i jej spolutvorcovia. Podobne, v intenzívnej spolupráci s odborníkmi s praxe a pri zapojení rodičov a detí, chceme postupovať i v našich následných aktivitách v rámci národného projektu. Aktuálne pracujeme v expertnej skupine na identifikovaní kľúčových kompetencií pre činnosti KVaKP pre žiakov so zdravotným postihnutím; chystáme sa zapojiť do tvorby obsahových štandardov a vytvoriť podporné materiály určené školám, ktorým rozvoj kariérových zručností ich žiakov nie je ľahostajný. Veríme, že všetky tieto aktivity budú postupne viesť k chápaniu KVaKP ako neodmysliteľnej súčasti formálneho vzdelávania a základnému nástroju inklúzie pre všetky deti a mladých ľudí, rovnako ako i prostriedku pre osobnostný rozvoj ľudí, ktorí v systéme poradenstva pracujú.

Národný projekt *Štandardizáciou systému poradenstva a prevencie k inklúzii a úspešnosti na trhu práce* sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu ľudské zdroje.

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

www.esf.gov.sk

www.minedu.sk